täidetut soe tuul meie külmema õhuga kokku puudub ja siin sadusid sünnitab, mis iga kewade ja sügise suurel mõedul sünnib. Nõnda sama on ka meri sadude sünnitaja, sest kui tuul mõnda päewa mere poolt puhub on wihm taga, aga just were rannas mitte kobe waid enam maal. Ka mäed iseäranis metsaga kaetut on wihma sünnitajad, kuida Alpi mägestikus seda tihti näha wõib, et seal kus mets, wihma sadab ja lage koht ilma jäeb. Juba sellest näeme et mets suur wihma sünnitaja on.

Kui meie Tartust Peterburgi maanteed sõidame siis on paremat kät kõik tee mets näha, hommiku wara päewa tõusu ajal näeb silm selgeste kui mitmes kohas udu kui suitsu sambad taewa poole tõusewad ja pilweteks saawad, aga pahemat kät lage maa, ühtegi pilweringi ei saada. Seda wõib aga ka igas muus kohas tähele panna, et mets wet wälja hingab ja pilwid sünnitab.

Waatame aga terwe Liiwi maa läbi, siis on mõnede aastatega sealt põhjatu hulk metsa kadunut, nõnda sama ka hulk weiksid järwesid ja wee tiikisid kuiwanut, nõuda et wee kogu wähemaks ja kultura maa suuremaks on läinud ja kui see sedawiisi weel edasi läbeb, siis on meil kõrbe elu pea karta, ja meie peame aegsaste wee eest muret pidama hakama.

Pernu jõe madalal maal, Wirtsjärwe ümber; Walga ligidal ja Peipsi juures on weel maad bästi wee alt waja peasta ja suured sood kuiwatada, aga kõrgema kohtadel, kui Pebalgi, A mägestikus, Ottepä ümber, peab wäga juba metsade hoidmise ja järwekeste kuiwamise eest hoolt kantama, kui mitte ei tabeta, et need kohad pea ennast surnuks kõrbeks ei pea muutma, siin peaks metsa igale poole seisu maa peale külwatama, tiikisid kaewetama ja wee koga robkendama.

Suured sood wõiwad weest kuiwatada, aga nemad ei kõlba tihti ei beina, ega põllumaaks, neid peaks metsa kaswatama sunnitama, mis läbi nemad kõige suuremaks wee hallikaks meie maale saaks, ehk nemad nüüd aga haigusid sünnitawad.

Siin peakswad suure ja weikse põllu pidajad käsi käes käima, kui ka kõik metsa ja põllumeeste seltsid, sest siin ei

ole mitte ühe ehk kaye elu ehk surm kaalu peal, waid terwe maa — ja rahwa.

Mõisnikud soawad seda kasu warsti ära tundma ja selle poole hoidma, aga ma usun ka, et Eesti päris põllumees sellest mitte tagasi ei jäe, waid et just nemad enam oma maa tükide peal tulewiku eest ka muret peakswad ja alwad maa kohad metsaga täis istutaks ehk tülwaks ja kus ta juba kaswab, mitte ilma armuta ära ei häwitaks, — sest mida enam metsa kaswab, seda rohkem ja korrapär lisemalt sadab wihma — ja kus wihma korra järele on, seal õitseb hea elu põhi see on põllu töö ja karja kaswatamine. Aga weel oleks ka soowida, et meie weiksed põllumehed kokku heidakswad ja omale kalade tiikisid muretsekswad ja kalade kudemise kohtasid, kuida seda Kuura maal ja iseäranis mitmes kohtas Saksa ja Prantsuse maal suure kasuga tehakse.

Nende tiigide läbi, mis ka heinamaa kastmiseks, ehk mõne põllu tüki niisutamiseks tarwitakse, wõib wet meie maal palju enam kinni pidada, et see mitte merde ei woola ja selle läbi saaks jälle pilwete sünnitus kaswatut. Aga ka iga üks weikene põllu pidaja ja päris peremees wõiks wee kogude ja metsa kaswatamise eest wäga palju teha, ja kõige enam Eesti põllumeeste seltsid selle eest hoolt kanda, et see rahwale kõnedes saaks selgeks tehtut. Weel mõnusam oleks kui kõik terwe rahwas mõisa pidajad kui ka saunamehest saadik, iga üks ühendud jõuga wee kogumise ja hoidmise eest tiigide, metsa hoidmise n. n. e. läbi tööd teeks ja seda kui kõige suuremat isa maa kasu südames kannaks ja wahepidamata mitte maha ei rõhuks waid kaswataks, siis ei oleks meil kogunist birmu, et meie maa koht kuiwaks kõrbeks, waid haljaks kasutoojaks maaks jäeks ja seda tööd ei peaks mitte ükst Balti maal, waid ka terwes Wene riigis ja terwe maa kera peal toimetatama, siis saaks weel liiwa kõrbed inimese läbi jälle paratist aiaks, kuida seda Ameerikas juba nähtud on.

West on ülem kasutooja looduses, ilma temata on surm!

J. P...